

Kanttekeningen bij de excursie van de Koninklijke Nederlandse Bosbouw Vereniging op 29 oktober 1976

A. G. W. Asschert en L. C. Hansen
Staatsbosbeheer, afdeling Inrichting

Tijdens de excursie van de KNBV werd een demonstratie gegeven met een aantal houtoogstmachines. Als proefobject hiervoor waren enkele gemengde en ongemengde naaldhoutopstanden in de boswachterij "Garderen" ter beschikking gesteld.

De toelichting tijdens de demonstratie richtte zich vooral op de inzetbaarheid van de machines bij dunningen en op de verschillen in kosten en opbrengsten bij inzet van de getoonde machines in de drie houtoogstsystemen (korthout-, langhout- en volleboomsysteem).

Gezien de aard van het gezelschap valt het te betreuen dat een aantal aspecten, die nauw verband houden met de mogelijkheid tot het inzetten van machines, niet in de discussie konden worden betrokken. Het gevaar is niet denkbeeldig dat de demonstratie kan leiden tot onjuiste beslissingen.

In dit artikel zal nader worden ingegaan op enkele aspecten van het terreinbeheer, speciaal ten aanzien van de beheersmaatregel dunning.

Bij opstanden, die in sluiting geraken of reeds in sluiting zijn, zal in veel gevallen een beslissing moeten worden genomen over het al of niet uitvoeren van een dunning. Deze beslissing is allereerst afhankelijk van de kwaliteit van de opstand in relatie tot het gestelde beheersdoel. Uit het oogmerk van houtteelt dient dus bekend te zijn de na te streven kwaliteit van de eindopstand en de daarbij behorende omloop (vellingsleeftijd). Het doel van een dunning dient primair te zijn het in een opstand vellen van die bomen, die een direct nadelige invloed uit gaan oefenen op de ontwikkeling van de exemplaren, die de eindopstand moeten gaan vormen. Voorwaarde daarbij is dat die toekomstbomen bekend zijn en zich kunnen ontwikkelen (hoogdunning). Door vermindering van het stamtal kan de aanwas worden geconcentreerd op een kleiner aantal bomen. Van belang is dat de aanwas per ha gelijk blijft of zelfs in de volgende jaren stijgt.

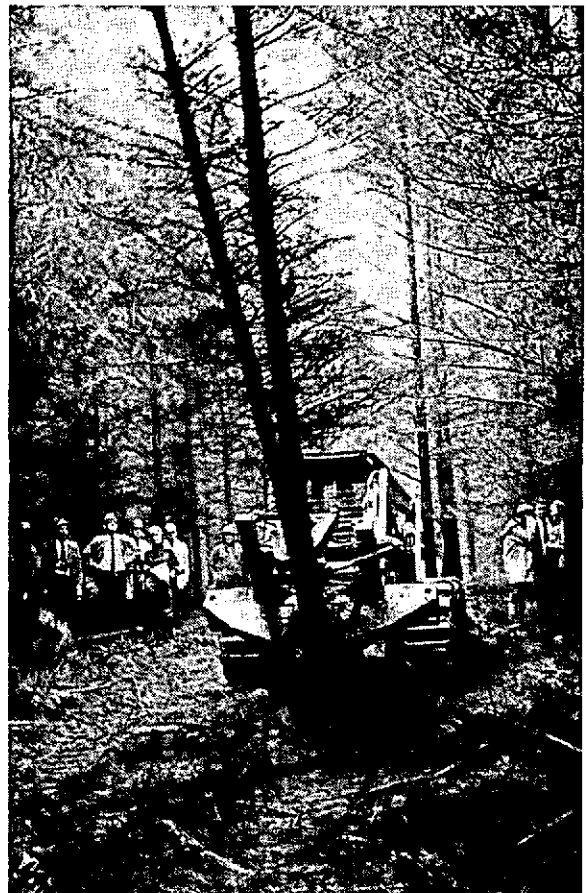
Beheersaspecten waarmee bij de dunning rekening dient te worden gehouden zijn:

- de boomsoortensamenstelling in relatie tot de gewenste samenstelling van de eindopstand.

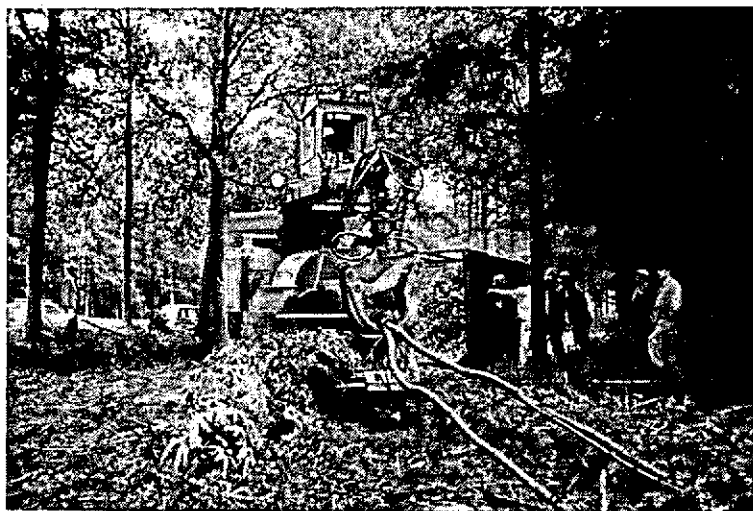
Afhankelijk van de groeiplaatseigenschappen (zowel actuele als potentiële), van de specifieke eigenschappen van de in de opstand aanwezige boomsoort(en) en van de leeftijdsfase van de opstand kan worden gekozen voor een selectieve of een schematische (= systematische) dunning;

- de stabiliteit van de opstand.

Hoe meer de hoogte/diameterverhouding van de opstand afwijkt van de normale situatie* hoe voorzigtiger ingegrepen moet worden. Een te hoog

Vellen met vellingmachine (bob cat).

Verspanen van de volle boom.

stamtaal zal slechts geleidelijk kunnen worden verminderd wil de stabiliteit niet onnodig worden aangetast. En die stabiliteit is onvoorwaardelijk nodig om het voortbestaan van de opstand te verzekeren;

- toegankelijkheid van de opstand.

In elke opstand van enige omvang, waarin meerdere malen zal moeten worden gedund, zal een adequaat stelsel van dunningswegen moeten zijn. Met de aanleg ervan zal tijdig moeten worden begonnen omdat het te laat aanleggen, resp. uitbreiden, ervan ten koste van de stabiliteit gaat.

Nadat aan de bovenstaande beheersaspecten de vereiste aandacht is besteed kan een beslissing worden genomen over de dunningsmethodiek. De keuze van de toe te passen dunningsmethodiek wordt bepaald door de toestand van de te dunnen opstand, waarbij het onverkort bereiken van het beheersdoel voorop moet staan. In ieder geval dient rekening te worden gehouden met:

- het behoud en/of ontwikkeling van de bodemeigenschappen;
- het voorkómen van invalspoorten voor aantastingen ten gevolge van stamverwondingen.

De keuze van het houtoogststelsel wordt eveneens bepaald door de situatie in de betrokken opstand, waarbij de gewenste ontwikkeling op lange termijn doorslaggevend is. De actuele afzetmogelijkheden en de directe kosten dienen een afgeleide te zijn wanneer bosinstandhouding doelstelling is.

Of bij het gekozen houtoogststelsel het gebruik van houtoogstmachines mogelijk is hangt af van de

ontsluiting van het bosgebied en de toegankelijkheid van de opstanden. Bovendien dienen de nadelige invloeden minimaal te zijn. Met andere woorden bij een raming van de kosten van een dunning spelen niet alleen de huidige kosten, verbonden aan de maatregel dunning een rol, maar evenzeer de eventuele nadelige effecten voor de blijvende opstand ten behoeve waarvan de dunning noodzakelijk werd geacht in het kader van het beheersdoel.

Slotopmerking

De problematiek van de snelle stijging van de loonkosten heeft een toenemende belangstelling voor de inzet van houtoogstmachines tot gevolg. De situaties, die thans in de bossen in Nederland worden aangetroffen, vereisen dat de ontwikkeling van zulke machines wordt begeleid met het oog op het verkrijgen van typen die in ons land bruikbaar zijn.

Het blijft ondenkbaar dat bossen met een eenvoudige doelstelling in samenstelling en structuur worden aangepast aan bestaande machines. Het ontbreken van de reeks: beheersdoel - optimale dunningsmethode - gedemonstreerde machine en een bosbouwkundige discussie hierover ter plaatse liet een goede kans verloren gaan.

* Onder "normale situatie" wordt in dit verband verstaan die toestand, die ter plaatse voor de betrokken boomsoort(en) een hoge stabiliteit, met het oog op een langdurig voortgezette boom- en opstandsgroei, biedt.

Foto's: "De Dorschkamp"